

MAPY, ATLASY A KARTOGRAFICKÁ LITERATURA

Faksimilové edice starých glóbů

Staré glóby jsou velmi vzácné. Pokud pocházejí z doby, kdy narůstaly znalosti světa, zastarávaly rychle při každém novém objevu na moři i ve vnitrozemí a později ztrácely na ceně při změnách politických kontur, názvů států i sídel atd.; vždy velmi záhy považovaly se staré glóby za něco, co nemusí být uchováváno, a pro svoji trojrozměrnost byly na tom hůře nežli staré mapy. Dnes se pracně zachraňují pro musea a kulturně historické sbírky, ale také soukromí sběratelé v cizině po nich pátrají; a z obou důvodů – pro veřejný i privátní zájem – se množí faksimilování těchto památek. Zprvu se zhotovování věrných napodobenin omezovalo na proslulé unikáty. Tak např. byl na začátku 2. svět. války faksimilován v několika exemplářích Behaimův glóbus (1492), tzv. glóbus brixenský (1523) a velký glóbus Anichův (1759; Ø 100cm), vesměs německou firmou Columbus.

215

Nyní došlo již k sériové výrobě glóbových faksimilií, která se od starých předloh liší na první pohled tak málo, že je opravdu na místě, jsou-li opatřována dodatkovou vinětou, např. *Nebehay fascimile Vienna* vídeňské firmy Chr. M. Nebehay, která tyto dekorativní památky uvádí do obchodu. Přitom jsou nejen glóbové koule, ale i podstavce a armatury zhotovovány ve slohu a z materiálu užitého na starých předlohách. Byl reprodukován *Waldseemüllerův globus* (1507), na němž stejně jako na Waldseemüllerově mapě z téhož roku je ponejprv užit název „Amerika“ pro úzký pruh země, znázorňující jižní část Nového světa, tedy pro zemi, které na své druhé mapě (*Carta marina* 1516) dal jméno „Brazílie neboli Papouščí země“. Faksimile je zhotovena podle segmentu globové mapy, kdysi patřící do Hauslabovy sbírky a dnes uložených ve sbírkách minnesotské university; jsou montovány na ručně soustruhovanou kouli, o průměru asi 11 cm. - Glóby proslulého norimberského matematika, konstruktéra astronomických přístrojů, hodin a teleskopů, *Georga Christ. Eimmarta*, byly faksimilovány oba, totiž zemský i nebeský glóbus z r. 1705 (Ø 32 cm), Eimmart měl tenkrát na městských opevněních malou observatoř, ve které prakticky vzdělával norimberské studenty; pro naši kartografii má tento detail význam potud, že jeho žákem byl i autor známé mapy Čech Jan Kr. Müller. - Také dvojice malých glóbů (Ø 16 cm) belgického původu z 2. poloviny 16. století od *Iohannes Oterschadena* byla reprodukována a vydána Nebehayovou firmou. Ceny tohoto nového zboží na antikvariátním trhu jsou tyto: Waldseemüllerův glóbus 33,- \$, Eimmartova dvojice 300,- \$, Oterschadenova dvojice 145,- \$

K. Kuchař